„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.

За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте осмих ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Православље“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Јов. Т. Чанића, на пијаци.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Појединн бројеви стају 10 нов.

БРОЈ 131. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 25. АВГУСТА 1899. ГОДИНА XXXIV.

Автономни збор у Срему.

Кад год је требало, да се чује мушка реч у одбрану погажене слободе и права нашега народа, Срем је био увек међу првима, па не ће ни сад бити последњи.

Реч је о представци Срба из личко-крбавске жупаније, која је послата тројединчком сабору. Браћа Личани покренуше мисао, да траже од сабора један део од онога, на што права имају. Срби у Славонији прихватише братску руку и одржаше у Окучанима збор изасланика црквених општина у новоградишком срезу. Сад је ред на Срем.

Српско име се у Тројединици потискује са сваке стране, а много са званичне. Називају нас грчко-источњацима, а веру српску православну — грчко-источном. Римској цери дају већа права; не дају нам, да отварамо српске народне автономне школе; плаћамо све трошкове и сносимо све државне терете, па из њих издржавају комуналне школе, а не дају нам сразмерну своту и на издржавање наших автономних школа; кад су школе покомуњачене, одузете су нам бесправно школске зграде, земље и закладе, и то имамо увек права натраг потражити; не дају и не признају јавност српских препарандија; народно писмо Ћирилово потискују, а намећу нам римску латиницу, — и поред свега још народну тробојницу, под којом смо дошли у ове крајеве и крв своју лили за двеста година за владалачки дом и домовину, тробојну заставу нашу која се слободно за двеста година вила, хоће да згужвају и наше јуначко име омаловаже и збришу с лица Троједнице.

То не може бити, то не сме бити. Наш народ није вероисповест која се трпи у земљи. Наш народ је, права што их има, заслужио мачем у руци. Наш народ ће знати та своја права законитим путем бранити и одбранити. Што је закон за једног, то нека вреди и за другог. Што је права у закону, морају се поштовати, а чега нема у закону и што је бесправно узакоњено, попунити и исправити.

Виђенији Срби у Срему договорили су се и решили, да сазову **народни автономни збор у Срему**, који ће поткрепити представку Срба личко-крбавске жупаније и изрећи о данашњим приликама своје мишљење.

Тај збор биће баш у оном времену, кад троједнички сабор буде на окупу, да се народне жеље што боље чују, да одјек народне речи што крупније зајечи. А место и дан збора заказаће се и у своје време објавити.

Ако неке црквене општине реше, да се прикључе представи личко-крбавских Срба, то само помаже ствари. И ми то потписујемо. Али не треба на томе да остане.

Автономни збор Срба бирача у Срему треба да уверн господу с Маркова трга у Загребу, да је Србин у одбрани своје слободе и права још увек — онај стари.

О атентату против краља Милана.

Мучења у Србији. Данас смо у стању, према промењеним приликама, да изнесемо на јавност име оног човека, који је потпуно невино запао у канџе прекога суда, те био мучен на онако душмански, суров и дивљачки начин, као што то описасмо у прошлом броју „Заставе“. У званичном извештају београдском налази се његово име забележено међу пуштенима овако: Лука Јокић, ђак из Русије.

Према овоме би морао човек понајпре мислити, да је Лука Јокић Рус, „из Русије“ а међутим је он „ђак из Србије“, и ако учи у Русији духовну академију.

Ми смо описали у прошлом броју „Заставе“, да је он још у пеленама донесен из Старе Србије у Србију, тамо је као добровољац, у ђачкој легији, војевао у српско бугарском рату, са српским пасошем отишао је у Русију на више науке, а са српским пасошем је и сад протеран из Србије. Званични извештај хоће по свој прилици да заглади ову последњу незаконитост, те вели: — ђак из Русије.

Из Причања г. Јокића могли смо се уверити, да је данас чак и у Турској, у Солуну, боље но у Србији. Њега је турска власт на захтев српске владе ухватила као најопаснијег кривца, па тако с њим и поступала. И у Солуну му оковаше и ноге и руке, те није се могао служити рукама, али је ипак чешће на дан добијао хлеба и воде. Тамо су га појили више пута на дан из канте са дугим грлом. То грло му метну кроз прозор у уста и тако га поје. А на даску од прозора исецкају комадиће хлеба и он онда може са те даске да једе устима хлебац, те да се храни онако, као што псце — марва.

Та опет, чак и ово варварство у Турској још је цвеће према ономе, како се данас ради у Србији.

Г. Лука Јокић је добра, честита, наивна српска душа. Он не зна друго, но за своју веру и народност. Он нема мајке, његова је мајка Србија. И после свију оних ужаса, што их је претрпео, када га ослобађају ланаца, ослобађају ужасних мука, он плаче што га гоне из Србије те занапи: „Ej мила мајко Србијо, зар сам дочекао да ме ти тераш, коју толико поштујем и волим!“

Овим смо хтели да речемо, да овај човек не претерује, не изврће и да му се може веровати.

Од Содомског су брже боље направили у Београду нихилисту, анархисту. А зар то може и од Луке Јокића, који пева песме манастиру Жичи, сања о српским владарима светитељима, проси за време ферија по руским црквама и манастирима црквене књиге и утвари, да цркве у старој Србији не буду без најпотребнијег.

Овде ток не ће моћи београдски дворски листови казати: то је нихилиста.

Дакле и човек и његово причање као и ране његове од ланаца не лажу, не претерују. На шта чујемо од њега?

Оно што чујемо о истрази, прелази сваку меру.

Истражни судац, кад му окривљеник одговара на оптужбу и с разлозима својим побије неистинита подметања, он пљује окривљенику у лице

Кад су г. Јокића суочили са атентатором Ђуром Кнежевићем био је овакн призор:

Истражни судац:

— Видиш, Ђуро, твога побратима.

— Видим!

— Познајеш ли га?

— Кнежевић ћути.

— Мислиш ли, да си га видео гдегод? пита истражник даље.

— Ја, каже Кнежевић, некако подсмешљиво, чини ми се да сам га видео кадгод.

— А не знаш где?

— Ко ће се на то све сећати, вели Кнежевић.

— А где си се ти састајао и виђао с Кнежевићем? пита истражни судија Луку Јокића.

— Ја, господине, нисам се никад састајао и виђао с овим човеком, и не дао Бог.

— Е гле, каже Кнежевић, не дао Бог!

А истражни судија предаје г. Луку Јокића капетану Јоци и каже: — Јоцо, знаш шта треба.

„Разумем! одговара Јоца и онда настају мучења у фијоци.

Истражни судија није саставио с г. Јокићем редован протокол, него је понешто за време истраге бележио, па је написао протокол сам и поднео га окривљенику на потпис.

— Молим вас, господине, ако може бити да ми прочитате што ћу потписати.

— Шта, ја да ти читам? Читај сам! Ал после тога иду толике грдње и претње, да окривљеник оставља и читање и све, те потписује.

— — — — — — — — — —

Ето, овако иде истрага прекога суда. И шта се може очекивати од оваких судија? Не ће ни трепнути а осудиће сваког, за кога им нареди раскрај.

— И онда: — Зар је било потребно држати овог човека толико времена у истражном затвору и мучити га? Зар ти људи имају душе? Та преко конзулата у Скопљу могли су се уверити за 3 дана, шта је било у оном сандуку. И да је било што, зар би им га човек носио у министарство?

И Садомски би био без сумње тек сад пуштен, да се није за њега заузела Русија, те тражила или нека изнесу доказе против њега, или нека га пуштају. Да су људи код прекога суда имали душе, они не би чекали да чине параду, па да пусте шеснаесторицу одједаред, већ би сваког за себе пуштали, чим није било разлога да их држе.

Разуме се, овим не мислимо рећи, да за оне друге има разлога. Али бар оне, које је мислио пуштати преки суд, требао их је пуштати чим пре.

И ето, све јасније избија на свет, шта све сматра преки суд као „доказ“. Сад замислите још, ако се нађе који Лацковић, Крезић, Узелац, те „потврди“ и најмање што против кога! Ал већ, свему ће бити краја, па ће доћи и то преко суђење и увериће се свет потпуно, шта је у ствари.

Пушке су напуњене, које треба да стрељају оне, које раскрај Милан мрзи, само — још доказа нема.

*

Најновије вести о признању Кнежевићеву. „Пештански Лојд“ доноси у своме најновијем броју изворан телеграм из Београда. У њему се вели, како је сад већ утврђено, да је Кнежевић још при своме првом саслушању све признао. Признао је, да је атентат био припремљен, да се Обреновићева династија протера из Србије у корист претендента Петра Карађорђевића. И да је он, Кнежевић радио по налогу, који је добио од агената Карађорђевићевих. Од сузавереника именовао је Кнежевић само пуковника Николића, окружног начелника Анђелића, општинског званичника Ковачевића, фабриканта ликера Димића и адвоката Павичевића, који су наравно сви затворени.

*

Пашић и његови браниоци. Полузваничне вести јављају из Београда, да је Пашић изабрао себи за браниоце Јована Ђ. Авакумовића, Симу Костића и Јована Миловановића.

*

Због чега ће све да суди преки суд. По званичним и полузваничним вестима из Београда, преки суд је јуче, у уторак отпочео да суди свима заточеницима. Судиће пак за дело атентата, велеиздаје, увреде величанства и за растурнвање забрањених списа. Судећи по до сада нај-

ПОДЛИСТАК

ЧИНИ ДОБРО ЗА ВРЕМЕНА!

»Све што је лепо, пролазно је на овоме свету.« Тако младост, женска лепота, драж прве љубави која се иначе не да описати — све то прође ли једанпут, нестане га једном за свагда. Али на срећу у овој жалосној изреци нема у свакој прилици речце »увек.« Женина верност, народна корист, слава вештака, материјална срећа — свега тога може нестати по некад за време окретања наше земље, и све то може опет, наново ускрснути. Шта више, о том знају песме певати многе жене, вештаци, прваци политичари. Па и мили школски одмор пролази, о којем сад већ с уздахом почињу мислити мали и млади представници човечјег друштва, који школу полазе.

У августу пролази време двоструком брзином, а то је време, кад се без бриге игра, снева, спава и кад нам не излази пред очи баук од једнога »бугера« или »петице.« Још само неколико дана слободне воље и кретања, па ће и та слобода проћи, и тек после дугих месеци вратити нам се опет.

Вредне матере спремају што треба ученицима који ће путовати на страну на веће школе, али и за мале и најмање ђаке вредно се спрема ново одело за школу, јер је оно одело из прошле године тесно и искварено, и нема ни разговора да може бити још лепо и ново. На све стране спрема се и зготовљава за нову школску годину; свугде то бива, где то колико толико допушта време и — новац.

А, како стојимо у том са сиромашном децом? Зар да не говоримо о деци оних родитеља, и о одевању њихову, што тешким пословима и поред најбољега знања једва заслужују кору хлеба? На њихов рачун рећи ћемо неколико речи

Сад, како још сунце топло сија, осећају се ови убоги малишани добро и пресретно у својим испраним хаљиницама, у уским чакширама и капутићима, баш као и деца богатунска са својим везеним и окићеним одећама. Па и првих дана ране јесени одскакућу они задовољно, обувени или пак боси, у летњим хаљиницама до школе. Али паскоро све то прекида ружан и подоста хладан октобар и влажан а често и оштар новембар; баш као што то чини и прва оштрија примедба младога мужића или последња његова блага и љубазна реч.

Тада настаје жива мука деце сиромаши и права невоља оних који их гледе. У то доба иду у школу они најсиромашнији, готово без икаква одела, голи и боси, озеблих образа и руку; многе је од њих брижна материна рука лепо очешљала и косу оплела. Како је материном срцу онда, кад гледа ову дечицу где се полунаги смрзавају и где их без икаква милосрђа зло време бије. Но истина је, да се добротворна друштва и појединци хоће да побрину и одену већину ових невољника. Али ово одевање бива обично касно у новембру, а често и децембру, пред Божић. Нема сумње, да је врло племенита замисао, да се оваким даровима божићни празник начини празником праве радости у очима ове дечице, којој деци није усуд доделио срећу, да је родитељи могу о Божићу обдарити. Али би баш школске управе требале да друкчије објасне ту ствар и да је изнесу као погрешну. Шта би ми рекли о једном човеку, за кога би се држало да љуби свој род, кад би он каквом великом злопатнику пружио у недељу печења и салате, и то само недељом, а остапио га да пре тога гладује два-три дана? Ако може да издржи гладовање, онда може недељом благосиљати руку, која га је тако добро нахранила; ако пак подлегне глади, онда не би била крива мудра и побожна увиђавност дотичног пријатеља, него би било криво уређење, које данас влада!

Као код сваког доброчинства што вреди, тако и овде вреди изрека: Ко брзо даје, тај двоструко даје. Деца сиромашних надничара нешто су очврсла, али кад почну владати многе болести, што бива с јесени сваке године у новембру, оне спопадну прво ону голу и босу децу и тамане их, па паравно онда прелази и на ону добро одевену и мазну децу. Реците само, које је то дете, да је тако јако, па да може после оног претоплог школског ваздуха удисати онај сурови, хладни ваздух на улици и да може без горњега одела ићи, а да не увуче у себе и клицу опасне болетице?

Питамо само: Како се могу зими гледати деца у школи боса, кад се баш у школи предаје наука о здрављу? Благо рукама, која покрију голотињу убогој деци у своје време! Многа невоља и многа болест тим се отклони. Управа школска и учитељи треба да се постарају, да деца добију одећу и обућу пре новембра. Или, зар их не ће дирнути у срце она тужна слика невољника, која им је сваки дан пред очима? Или, мисле ли они, да ће од мале деце моћи да начине чврсте Кнајповце? Ја држим да не ће; па се надам, да ће ову напомену за времена к срцу примити и дело човекољубља што пре извршити.

(Превод.)

разноликијим и збрканим извештајима београдске владе, највише ће преки суд судити због растуривања пашквиле и забрањених књига. То ће најлакше ићи, јер се при преметачини и заплени лако могао подметнути који листак хартије.

Политичке вести.

Прилике у Аустрији. У најновије време много се пише о томе, како ће у Аустрији наступити знатне промене. По некојим вестима, данашња аустријска влада изићи ће на сутрет Немцима, но онда ће се сударити са Чесима. Као што је познато, угарски министар председник Сел, био је сад у понедељак од владара примљен у аудијенцију. Ту је поднео свој извештај о политичком стању, а нарочито је било говора о састанку делегација. Док с једне стране тврде, да ће се у Аустрији моћи обавити избори за делегације, дотле с друге стране одлучно тврде, да Туновом министарству то неће поћи за руком и да су му дани избројани.

Словенска служба са глагољицом. Пештански листови много пишу о томе, како је папска курија већ донела одлуку, да се словенска служба са глагољицом не може употребити у католичкој цркви. Тврде уједно, како се Словени католици, наиме Срби и Хрвати узалуд крећу, јер им ништа помоћи неће. Ти листови виде у словенској служби велику опасност из католицизма а никако неће да увиде, да баш та очигледна неваконитост и неправда може шкодити католицизму. Међу католицима Србима и Хрватима, настало је велико комешање и ми не верујемо, да ће се оно свршити само пустом претњом.

О проневери патријарха Бранковића.

„Разболео се Максимовић Ника". Надамо се, да није болестан, ал је био болестан. Био болестан, баш онда, кад је синод решио истрагу против патријарха Георгија. А што је патријарх допустио да синод то реши, то му беше највећа погрешка, и управо то ће га срушити, а не његове дефраудације.

Један пријатељ нашег листа пише нам: — Могу вам јавити, да патријархови пријатељи наилазе на највеће тешкоће, да уреде његову ствар. Несрећа је кажу, што се јасно види, да је Георгије већ — излапио. А на његову несрећу, Ника Максимовић беше болестан баш у најозбиљнијем тренутку, те није могао да му саветује. А како би било све лако. Један „шибер", и ствар би била свршена.

Шта је то „шибер", то је веома добро познато у правничком свету. То је кад се каква немила ствар гурне мало натраг, те се спречи њено стварно решавање.

Ето, то је пропустио синод. У оно време, кад се последњи пут састао да претресе тужбу епископа Змејановића, беше ужасно огорчење у народу, а баш у онај мах изашло је на површину и оно вино, што га је послао патријарх Георгије кр. повереницу барону Николићу.

И синод је, кажу садашњи браниоци патријархови, поступио пренагљено. Место да употреби „шибер", т. ј. да је искао још нека објашњења, разјашњења од епископа Змејановића, н. пр. оригиналне тужбе оних, на које се позива тужба епископа Змејановића, па ће бајаги после решавати, а он је одмах „као бос у бару" ускочио у истрагу, закључио је, па је увукао и саборски одбор, те му је наре дио истрагу.

Саборски одбор је већ вештије поступио. Он је бирао пододбор, он чека оригиналне документе и т. д.

Ал тако је, кад је патријарх изгубио био главу, излапио је, а Ника Максимовић беше болестан.

Дакле је сад тактика саборског одбора: „шибери", шибери и опет шибери. А каже се, ко има времена, има и дана.

— Хајд, хајд! Само да у том времену не искрсну нове ствари. Са „шиберима" се може ствар одуговлачити, може доћи и до жељене кукуружње бербе, али се са „шиберима" не добија процес. И што ником не испаде за руком, неће ни Георгијевим правницима.

Читуља.

† **Јован Ристић.** Из Београда добисмо брзојав, да је српски државник Јован Ристић умро јуче, у понедељак 24. августа у вече.

Има државника и политичара, који својим савременицима не изгледају тако велики и славни, али доцније, у светлости историје, порасту у вредности.

Дочим има државника и политичара, који се истакну услед сретних прилика, и њихови савременици их славе као великане Али доцније, у светлости историје не могу да очувају своје место, и постају све мањи.

Не ћемо се преварити ако кажемо, да Јован Ристић спада међу ове последње.

Ристић се родио 1831 године у Крагујевцу; свршио је науке у Београду а продужио их је у Немачкој и Француској. 1855. године постао је чиновник у министарству просвете, а већ 1861. готине постао је српски посланик у Цариграду.

Ристићево име беше везано за све важније догађаје у Србији. Био је образован човек, али је јасно, да ону искру генијалности није имао у себи.

Док једни дипломатску способност Ристићеву дижу у небо и приписују му велике заслуге око проширења Србије, дотле му други то одричу. У питању градова делио је мишљење кнеза Михајла против — Гарашанина. С друге стране износе, да Ристић 1876 године није смео повести Србију у рат, ни по цену своје популарности, јер њему беху познате прилике онога доба. Русија беше неспремна и она је учинила све да одговори Србију у оном тренутку од рата. И предсказиваше веома незгодан крај, нарочито у погледу Босне и Херцеговине, ако се буде баш у оном времену форсирало решење источног питања.

Новија дипломатска историја замера Ристићу, што није рачунао са оним приликама, које му беху добро познате, него се дао завести од струје, која беше необавештена.

У осталом, није овде место да решавамо овако крупно питање. Погрешка се тиче само дипломате Ристића, а Ристићу као човеку мора се признати, да га је само српско родољубље навело, на што скорије решење источног питања . . .

Кад је реч о заслугама Јована Ристића, онда те заслуге можемо тражити једино на пољу спољне политике, на пољу унутарње политике Ристић није имао среће а још мање добра пута.

Није био либерал, и ако се звао либерал. За време његове владавине не беше никад слободе у Србије. Радивој Милојковић његов министар унутарњих дела, једва да беше бољи од »чича« Николе Христића Тополска буна и убијство Јеврема Марковића није светла тачка у ери Ристићеве владавине у Србији.

Што је дошло до данашњег стања у Србији, има многе погрешке Ристићеве. Беше јако властољубив, те назад готов да и с јаком мањином влада против већине.

Његова књижевна дела, што их писаше, нарочито »Дипломатска историја Србије« пуна је извора, који беху непознати, и ако га његови критичари с разлогом нападаху, да је прећутао сва она факта, која говоре против њега.

Ристић није умро сретан. Он виде Србију, којој је он најдуже стајао на челу, разорену, он виде Милана кога је он васпитао у највећем бесу, он виде пропаст своје партије. У новије доба напустише га скоро сви и његови негда најбољи пријатељи писаху у новије доба у »Бранику« дописе против њега и називаху га »огорео пањ.«

Последњих дана свога живота честитао је команданту српске војске Милану Обреновићу рођен дан и признао му је заслугу, око унапређења војне снаге Србије. То беше последњи акт Ристићев.

Искусио је најгоре што човек може искусити. Распад странке своје и омаловажавање и напад својих негдашњих пријатеља. Опште је уверење, а то уверење делимо и ми: Либерална странка у Србији биће много јача без Ристића, но са Ристићем.

Но поред свих погрешака Ристићеви, не може му се одрећи родољубље и књижевне заслуге. У колико би Србија напредовала, под другим државником, то је отворено питање. У добу распадања турске царевине, где су све балканске државе јачале и ширале се, тешко је решити овако укратко то питање. На том је пољу учинио свакојако све, што му беше у снази. И ми му над отвореним гробом довикујемо: Лаку му црна земља!

* * *

† **Владимир Радовић.** Из Мостара добисмо па завршетку листа брзојав, да је пошао, између 23. и 24. тек. месеца умро Владимир Радовић, један од првака народних и члан босанско-херцеговачке депутације.

Ова ће вест поразити не само родољубе у Босни и Херцеговини него у свету Српству. Смрћу Владимира Радовића изгубио је народ крпше Херцеговине једну своју — руку.

Владимир Ридовић умре у добу најбурније снаге, умре онда, кад се могло од њега највише очекивати.

Он је члан познате, угледне куће Радовића из Мостара. Он је покретач власник, управо душа »Српског Вјесника«, и власник штампарије В. М Радовића.

Кућа Радовића штампарија Радовића и »Српски Вјесник«, претрпели су можда више но ико у Херцеговини. Преметачине, казне, запљене биле су на дневном реду. Па поред свег тога, Владимир Радовић никад не клону, но се борио свом силом, свом снагом у друштву браће своје за напредак Српства у Босни и Херцеговини као и за напредак тих данас под Калајевом управом толико несретних покрајина.

Ми ћемо о народном борцу Владимиру проговорити још опширније, а за сад му довикујемо: Лака ти црна земља, борче народни, и вечан ти спомен у Српству, које си ти толиким жаром љубио!

Браћо Шајкаши!

Ево прохуја више од 30 година од онога дана, како нам наше ритске земље одоше из рубу, ради подизања долме, за осугуравање од поплаве. Како су закупници ритске земље држали, како је задружно тело руковало нашим имањем, то се може видети из тога, што смо уживање рита дали да се отплате трошкови. Али се није отплатило, него су нам ево то наше имање још задужили са два и по милијуна фор. а. вр. Ако тако и даље остане, ко нам стоји добар, да се тај ритски дуг не ће прострети и на наша горња добра, јер треба знати, да је рит народно имање а горње земље то исто, па превазиће ли ритски дуг вредност, онда мора бити и горња земља оптерећена. Пре неки дан било је више наше браће код мене и говорисмо, како овом злу да се помогне. Кад је већ изгледа, да ми т. ј. народ мора платити овај дуг, онда што ће нам задруга, кад се ево показала слаба за више од 30 година. Најпречи је лек, да кабо смо га добили, онако да га и поделимо сваком своју ланац, сваком свој дуг по ланцу, па ћемо да отплатимо дуг и да уживамо наше добро.

Кад се други отимају да с наше земље дуг одуже, то ћемо и ми појединци, па ће и зајмодавац сигурнији бити. Дакле само деобом се спасти можемо, јер овако што даље, све дубље море. Овај се глас свагда из народа чуо и кад год је ко хтео да дође до добре плате, тај се свагда служио тим, да ће Шајкашима рит изнаћи и предати и има који су на том у не чем радили и кад их је народ узвисио, они су му леђа окренули. И данас запушавају народу уста да се не чује, да народ заиста хоће и жели рит. Ми тражимо рит, а он све дубље тоне под дугом, али је време обавезно прошло и рит се требао примити, јест примити, онако како нам је и дат. Овакве су се речи свагда из народа чуле, а не као што то неки тумаче, да не ће народ рит. Само, браћо Шајкаши, ја вас опомињем, кад је прошао 15. август о. г. не чекајмо пролазно време, него за времена порадимо брацки за наше благостање. А сад у име Бога на посао, а пре свега треба да се састанемо, искупимо и договоримо.

Жабаљ, августа 1899.

Ваш брат Шајкаш,
Ђока Шикопарија
трговац.

Вести из места и са стране.

Конгрес међународносних криминалиста. Председник будимпештанске адвокатске коморе др. Алексије Ђери известио је све чланове, да ће се 29. августа (10. септ.) п. п. у великој дворани академије наука отворити конгрес међународноспих криминалиста под протекторатом угарске владе. Министар је у свом извештају на адвокатску комору нагласио, да ће се радовати ако се чланови будимпештанске адвокатске коморе у што већем броју одазову.

Нова товарна кола за воће. Из многих крајева наше домовине извози се силно воће, нарочито пак грожђе. Досада се тако олако и немарно товарило воће и грожђе на железнице, да је врло много изубијано и измрцварено било, док је стигло на место свога одређења. По себи се разуме, да је тиме било и доста штете. Многе тужбе добијао је због тога министар трговине Хегедиш, који је по нацрту једног кечкеметског учитеља дао саградити железничка товарна кола за воће и грожђе. У творпици је већ више оваквих кола сачињено и она ће се ових дана пустити у промет.

Пробили поштанска кола. Јављају из рускога града Твера, да су на путу, три миље од града, напали разбојници поштанска кола и опљачкали их. Кочијаш и поштански момак убијени су. Из поштанских кола украли су 180.000 рубаља.

Исељавање у Северну Америку. Звање за досељенике у североамеричким Сједињеним Државама саопштило је податке о досељеницима, и то не по њихову држављанству, него по њиховој народности. Свега се доселило у Сједињене Државе у прошлој години 311.000 душа. Највише их је било из Велике Британије 44.000, од којих 32.000 Ираца. За тим долазе Немци са 27.000,23.000 Скандинаваца, што је за танко насељену Шведску и Норвешку не мален губитак. Последњих година селе се многи из руске царевине у Сједињене Државе. Осим 36.000 досељеника из Русије, дошло је оданде још 37.000 Јевреја у Сједињене Државе. Многи се јужни Словени из Аустрије селе у Сједињене Државе. По овом извештају лане их се тамо доселило 17.000. Из Угарске дошло је 5000, биће већином Словаци. Доста Црногораца, Приморца, Далматинаца, Истрана остављају свој завичај. За јужне Словене вели, да су добри радници. Особито многи Талијани досељавају се у Сједињене Државе. Лане их се доселило 78.000 душа. Многи од њих долазе у Сједињене Државе, да што зараде, па се враћају кући, али већина их тамо остаје. Из Шпаније и Португалије доселило се у Сједињене Државе лане 3000 душа. Из Француске доселило се 2000 душа. Других досељеника било је лане 71.000. Православље ће, надамо се, и тамо одржати народност православним Русима и Србима; али наши Шокци на сву прилику изгубиће се.

Исправа певачице. Енглески листови доносе из Америкс ову занимљиву можда и америчанску причицу. Чувена и дражесна певачица француска ђца Калве отишла је једнога дана на њујоршку пошту да прими неки новац. Чиновник је тражио од ње исправу за доказ, да је доиста она то. Но примамљива певачица заборавила беше код куће исправу. Узалуд је уверавала чиновника да је она доиста певачица Калве, чиновник, би јој лаконски приметио, да се и друга женска може издати за чувену певачицу Калве. „Али она не може то доказати, а ја могу", рече напућено лепа певачица. И пре него што би јој когод могао приметити, она отпоче гласно певати једну лепу мелодију. Сви беху као окамењени, виши и мањи чиновници нетретмице слушаху дивне ове звуке, а писмоноше и слуге бацише све у страну, и заборавивши на свој посао, дотрчаше да чују ово славујско певање. Нико није смео ни да дише, и кад је певачица престала певати, још стојаху непомично као укочени. И чиновник уздахну и примети: Штета, што је овако кратко трајало, али довољно је и то; ево госпођице изволите ваша писма и новац.

Најновије вести.

Преки суд у Србији. Преко суђење почиње данас у уторак у 8 сати. Цео дан читаће само оптужницу, која износи око 40 писаних табака. Из западне Европе стигли су многи дописници. Влада је свима страним извештачима преко односног посланства понудила улазнице на расправу.

По оптужби од свију главних оптуженика признаје само Кнежевић. Осим њега изгледа врло компромитиран и окружни начелник Анђелић, код кога су нађена писма Алексија Карађорђевића. Што се тиче осталих оптужби против њих, оснива се само на више околности, који тешко да се могу узети као довољан доказ за кривицу. Напоминемо, да је овај извештај потекао из владиних кругова. Види се дакле, што ближе расправа, господа се све то мање кочопере са својим доказима и са признањем оптуженика.

Берлин. (Делимична министарска криза.) Званичне новине јављају, да се министар унутарњих послова Рене и министар богочасти Босе подижу са звања, те за министра унутарњих послова именује се Рајнбабен, а за министра просвете Штут.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ".

Стигли 24. августа.

Беч. Угарски министар председник Сел био је у Шенбруну у аудијенцији код владара. Из Беча ће отпутовати данас у вече или сутра у јутру.

Беч. Министар Сечењи отпутовао је данас у јутру у Будимпешту, да учествује министарском савету.

Париз. Министар рата Галифе, упутио је Каријера, да се успротиви сваком тајном прослушању сведока.

Рен. Лабори је молио ратни суд да позове владу, да се затражи од заинтересованих држава, да издаду документе из бордероа. Уједно тражи да се Шварцкопен и Панизарди позову. Кариер наводи, да се ни од једне владе не може тражити да се другој држави обрати са таковим молбама. Браниоци имају доста средства и материјала, имају доста и сведодаба да развију одбрану. Моли судије да се повуку и донесу одлуку о томе. Председник суда изјављује, да ће суд касније о томе одлучити.

Исправак.

У јучерашем 130 бр. »Заставе« у уводном чланку потврале су се у датумима две погрешке. У II. ступцу четвртом одељку од доле претпоследњи ред стоји 24. јуна а треба да стоји 27. јуна. А у IV. ступцу II. одељак, четврти ред, стоји 8. јула, а треба 8. августа.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду